

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ YAYINLARI
PUBLICATIONS DE LA FACULTÉ DES LETTRES DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

I

TARİH SEMİNERİ DERGİSİ

TRAVAUX DU SÉMINAIRE D'HISTOIRE

1

1937
İSTANBUL
MİLLÎ MECMUA BASIMEVİ

Türk kültürünün eskiliği ve genelliği

Yazan : H. Fikret Alasya

Sümer kelime ve lûgatleri ile Çin kelime ve lûgatleri karşı karşıya konulursa, ahenk ve mana itibarile birbirlerine pek yakın oldukları ve binaenaleyh aynı kökten geldikleri açıkça görülür. Bu ise gayet tabiidir ; çünkü Sümer medeniyetini yaratanlar Orta Asyadan gelip Mezopotomyada yerleşerek bu yüksek kültürü yaratmışlardır. Çin kültürünü yaratanların da Sümer medeniyetini yaratanlardan olduğunda hiç şüphe edilemez. Zira Çin medeniyetinin Sümer medeniyeti ile dil bakımından olan akrabalığı nazarı itibara alınırsa, bu medeniyetin Çinden gelen boylar tarafından değil, fakat Orta Asyadan gelen Türk boyları tarafından yaratıldığı kat'i surette malûm bulunduğu ; Çin medeniyetini de yaratanların Sümer medeniyetini yaratanlardan olduğu muhakkak görülür.

Zaten Çinliler de medeniyetlerinin şimali şarkiden gelen 100 aile tarafından yaratıldığını mitolojilerinde söylerler. Mitolojik hükümdar olan Fuhi, Çinin en kıymetli ve mukaddes eseri olan Yi-King'i yazmıştır. Bu eseri meydana getiren Fuhi eserinin ilhamını Sarı nehirden çıkan bir kaplumbağanın üzerindeki işaretlerden almış ve hukukî, ahlâkî kitap olan Yi-King'i yazmıştı. Bu da bize Çin medeniyetin hariçten geldiğini gösteren bir delildir. Hattâ «Çin» ismi bile «Çin» e hariçten gelip imparatorluk kuran «Tsin» lerden kalan bir isimdir. Çinliler memleketlerine «Çin» demeyip «Tien-Hia»=(gök altındaki memleket) «Çong-Hua»=(orta çiçek) «Çong-Kuo»=(orta imparatorluk) derlerdi. Memleketlerinin isimleri bile Türkler tarafından kalan bir memleketin ; hiç şüphesiz, kendilerinin dahi itiraf ettikleri gibi, medeniyetleri de Orta Asyadan gelen göçler yani Türkler tarafından ya-

ratılmıştır. Kültürün temeli olan dil birliği bizde bu kanaati bir kat daha kuvvetlendirir.

Dil birliğini iyice görebilmek için Çin dili ile Sümer dilinin bir kısım listesini İngilizceden terceme ederek aŗaęıya yazıyorum. Bu liste tetkik edildiği zaman aradaki münasebet akrabalık ve kökte birlik kendiliğinden görülür. Bu suretle çok eski ve fevkalâde tanınan Çin medeniyetini yaratanların Türkler olduğu bir kere daha g z mz n önünde canlanır. Bundan dolayı Türk kültürünün eskiliği ve Büyük Okyonustan Atlas Okyanusuna kadar yayılan sahalardaki genelliği tebarüz eder.

ÇİNLİLER ve SUMERLİLER

Yazan : C. J. Ball. M. A. D. Litt

Oxford Üniversitesi Asoroloji lekt r 

Oxford Üniversitesi Matbaası.

Humphrey Milford Londra

1913

Terceme eden : H. Fikret Alasya

SUMER ve ÇİNCE

M şabih kelimelerin ilk listesi

Sümer ve Çin kelimelerini ve manalarını karŗılaŗtırdıęımız zaman aradaki büyük benzerlik, Çincenin eski S merceye atfedilen münasebetini ink redilmez derecede vazih olarak görürüz. Belki bu iddia tablo Şeklinde daha iyi görülebilir. Fakat bu liste hiç Şüphesiz her Őeyi kat'î olarak halleder denilemez. Maksad bu münasebatı tetkik etmek his ve fikrini uyandırmaktır.

Çince
an, ang, yen : Berrak sema
ang : yüksek

Sümerce
AN, AN, EN : hava, sema
AN : yüksek

pa, pat, pol : su çekmek
 pan, bân, yoldaş, p'eng, pen,
 bang : arkadaş, eş, çift
 pi, pêt, pit, but: yazı fırçası, yazı
 kalemi.
 pit, piek, pêt, bit : ayrılmak, tak-
 sim etmek
 p'ien, p'in, bin : kadın arabası
 ping, bing : hastalık, hasta
 ping, pen, ping, pin : donmuş buz,
 soğuk
 p'ang, p'ong, bang, mêng : şiddetli
 yağmur veya kar
 hen, ein, kam, gan : soğuk
 han-tung, ying-tung : donmak
 hei, he, hêk, hik, koku : siyah, kara
 hien, keing, gam : tuz, acı
 hien, ham, kan, gan : hep
 ho, ha, ka, ga : taşımak, tahammül
 etme
 hing, kiang, ying, gio, kien, kin :
 yürümek
 hüen, ugien, gen : siyah
 huk, hu, uk, koku : fecir, güneşin
 doğuşu
 kai, ka, kie : sokak
 k'ai, hoi, k'ae, kai : açmak
 kan, kon küe : uç, çubuk, deynek
 kıvan, kum, kon, küe, kou : kamış
 k'an, kan : bak, gör tetkik et

 k'i : toprak, dünya
 ki : bu
 kin : balta, bir kilo ağırlık
 kin : maden, altın
 kien, kin, ken, kon : tesis etmek
 kien, kin, k'en : bir eşek
 k'ien, k'in, k'en, ken : göndermek
 k'ien, k'in, k'en, kin, ken : siyah

Bal : su çekmek
 MAN : yoldaş, arkadaş, iki
 MUATİ, PATİ, PA : yazma, stilo

 BAD : kesmek, defî etmek

 DUB-BIN : tahtıran, örtülü araba
 PIG (SIG) : zayıf, zayıflık
 ĞAL-BI (N), GAL-BA (N) MAM,
 (A-MAM) : soğuk hava
 MAM, MAMMI : soğuk yağmur veya
 kar fırtınası
 EN-TEN : soğuk hava

 GE, GEG, KUKKU : gece, kara
 GIN : acı
 GANA : hep
 GA : tekemmül etmek, kaldırmak,
 taşımak

 GIN : yürümek
 GIN, KAN : siyah
 UG : gün

 KAS-KAL : yol
 GAL : açmak
 GIN, GI : kamış düdük, ağcın göğ-
 desi
 IGI-GAN : görmek, muayene etmek
 teftiş etmek
 KI : toprak, dünya
 ĞE : bu
 GIM, GE : balta, miskal
 GUSH-KIN : Altın
 GIN : tesis etmek
 SHA-KAN, (G) AN-SHU : eşek
 KIN : göndermek
 GIN, KAN : siyah

kien, kin, ken : görmek
 kün, küen, kuan, ken : sevmek
 ngen, en, anz, ing, in, on, un: lütuf-
 kârlık, meyil, muhabbet
 ngên - ngai : aşk
 kov : ağır
 k'ou : süt
 k'um, kuoên, kon, kun, hiung, hing,
 kei : büyük birader
 kung : tabi
 kung : iş
 kuan, kun, kon : idareci, Çin dev-
 letinin ricalinden olan kimse
 kuro, kurok, kuk : memleket, millet
 k'uro, kurat, kural : geniş, vâsi
 k'üt, ket, küet: kesmek, kararlaştırmak
 lai, li : gelmek
 lik, li : kuvvet
 lim, lien, kiam, ken : sima

 lik, lien, göl : rüzgârın bir savrun-
 tusu, bora
 lut, lü : bir kanun, hüküm

 len, lin, ming, lei : sulh
 ma : ağırlıklar, ticarî eskal

 me : ikiz
 man : dolu
 kan : taşmak, doluluk
 māk, mai, muk, mik : siyah
 min : ahali
 min, mên. ming ; merhametli, şefkatli
 wên, un : lütufkâr
 ming : parlaklık
 ming, mêng, mei : bir isim
 meng, muong, maöng : rüya
 meng, mung, bong, ming, men : ince
 yağmurlu, sulu sepkenli

KİN : iyice bakmak, iyice görmek
 KIN - GAD : sevmek
 KI-AM, KIEM, KI— AG = KIANG:

aşk
 KA : ağır
 GA : süt
 U - RUM, U - RIN, GIN : kardeş

GUN : tabi
 KIN : memur etmek, iş yükletmek
 GUNU, - GUN : hükümdar

UG, GUG : memleket, millet
 DA - GAL : geniş, vâsi
 KUD : kesmek, kararlaştırmak
 RA, LAG : yürümek gitmek
 LIG : kuvvetli
 A-LAM, A-LAG, GIM, DIN : müşa-
 behet, tersim, tasvir
 LIL : fırtına, rüzgâr

BIL-LUD (BAL-LUD, BAB-LUD) :
 ilâhî emirler, kanunlar
 SI LIM, DI : sulh
 Ma. Ma-Na: kanunî muayyen ağırlık
 (vezin)
 MASH, MASH-MASH : ikiz
 MAL, MAN : dolu olmak
 GAN : bol
 MI, SU-MUG : siyah
 MUL (MUL=MUN): adam
 MUNU : iyilik, lütufkârlık

 MUNU, MU=MUN : alev
 MUN, MU : bir isim
 MANU : rüya
 MAMMI : kar veyahut yağmur sağ-
 nağı

mi, mei, wu, mou, mu : değil
 mit, met, miek : kan
 mu : erkek
 mu, muk, ku-t : bir ağaç, odun
 mu ; anne
 mu, muk : çoban
 mu, mou, wu : sihirbaz
 uga, ugwa, wa : sırlı tuğla, kiremitler
 ugan : ben
 ugs, wo, uga, ga, wu, ugu, ugou,
 ugs : ben, beni, benim
 ugi, i, er. ûr : kulak
 ni, li, yi, t'i : yağ, şişman
 miang, miong, nōng : kadın, hanım
 nin, nien, nyōm, niom : terk etmek
 sihirler
 nin, nien, nieng, nen : bir sene
 ugu, niu, giu : öküz
 san, sıvan : bir kutu, bir sepet
 shak, shek, shi, sik, zi, zat, t'ak : taş
 sheng : bir peygamber, hakîm, dana
 san, sıvan, sūn, son : hesap etmek
 sing : bir rahip
 shik, shit, shih : yemek yemek, gıda

 shi, shik, si : domuz, canavar
 sik, si : yırtmak. taksim
 sik, si : daha ihtiyar, daha evvel
 sin, sien, si, hsien : yıkmak
 sin, sien, sen, tien : sulu sepken
 sing, seng. hsing : derece, rütbe,
 koku, koklamak
 sing : bir isim
 sing : şekil, biçim
 sing : bir yıldız
 sung : çam, sanavber
 sung : vermek
 suk, su : hububat, dane
 Süt, set, s'ok, hswik, stêk : kar, buz

ME, NAM, ME, MU : değil
 MUD : kan
 MU : erkek
 MP : bir ağaç, odun
 U-MU : anne
 MU : çoban
 MU : sihir okunması, kinaye, sihir,
 cazibe
 GA-R, M-AR=(WA-R) düz tuğla
 GAL=GAN, GIN, GAE, MAE,
 GA, MA, MU : ben, beni, benim
 GE-BUR=MUR, WUR : kulak
 NI, LI, I, DIG : yağ, şişman
 NIN : hanım
 I-NIM, E-NEM : dua, sihir okumak

 LIM : bir sene
 GU, GUD : öküz
 PI-SAN : bir hazine, bir kutu
 DAG, DIĞ, ŞI, ZA : taş
 GA-SHAM : akıllı, kâkin
 SAM, SAN : hesablama, kıymet, fiyat
 SANGU : bir rahip
 SHUKU : gıda
 SUG-SUG, SUD-SUD : yemek yemek
 SHAĞ-SUĞ : domuz, canavar
 SIG, SI : yırtmak, taksim
 SIG, SI : ihtiyar
 SHUN-SHUN : temiz, saf
 TEN, EN-TENA : soğuk
 IR-SIM : tatlı koku, rayiha

 SIM : tesmiye etmek, çağırarak
 SIG=SING ; şekil, biçim
 SIG : ziya, parlak
 SHIG, SHIM : kokulu ağaçlar
 SUM, SUN, SIG, SI : vermek
 SHUK, SHE : hububat, dane
 SHED, SID, SHEG, SHE : kar, buz, don

st k : kar, buz
Pai - poh, T'e - bah: venüs seyyaresi
Tan : tek, yalnız
T , t k, tik, toku : almak
Ting : balı  olmuş erkek
T'ien, t'in, t'ieng, ten : cennet, sema
T'ien, t'ein, dien, tieng, ten: bir tarla
Tien, tin, tien, ten : deli,  ılgın
Tip, tiap, tie : tablet, vesika
ts'i, trah, chok, chail, shoku : kenar
ts'i; zi, dzi, ch'i : doğru, mutazam,
hatasız
ts' n, ch' nan, sen, zen : hep
Tung : kış, donmak
T'ung, t ng, dung : bakır, pirinç
Tung: hareket etmek, hareket
T'ung, dung: bir  ocuk
Tz , ch , ti: bir küçük  ocuk
 t, y e: kamer, ay =  ehir
Wu, u, uk: ev, oda
Wei, vi: yazmak, im l etmek
W n, men: Çizilmiş işaretler
Y t, ngyit, nyit : güneş
Y , ng , gis: balık
Y , ngu: konuşmak, nutuk
Y an, yen: bir bahçe

A - SHUGI, IM - SHESH : don
D L - BAD : venüs seyyaresi
TAN : tek, yalnız; DET asedlerden
sonra tek
TUG, TUKU : almak
TIN, MUTIN : bir erkek, bir adam
I - DIM, I - DIN : cennet, sema
EDIN : step, tarla
I - DIM:  ılgın, hiddetli
BUB : ablet, mahk k vesika
ZAG, TIG : kenar
Zl, ZIG, ZID : doğru, hakikat
ZUN: hep
TEN, EN - TEN : soğuk
SHUN, SHEN : bakır
TUM : yürümek, gitmek
DUMU, DAMU : küçük bir  ocuk
DU :  ocuk
 TU, IT  : kamer, ay =  ehir
MU, U : ev
ME : yapmak, im l etmek
DIM - MEN : temel, işaretler
UD, UTU : güneş
KU : bir balık
GU : söylemek, konuşmak, nutuk
GAN : tarla, bahçe

Kelimelerin ba  ve son işaretlerinin sadaları - bunların mukabilleri ve m vaz  de i meler :

Yukarıdaki liste bu iki dilin esas materyallerindeki m  abeheti kâfi derecede gösterir ve b naenaleyh bunların akrabalıkları hakkındaki nazariyeyi hatırlatır. Fakat filoloji nazarından bu sathın derinliklerine bakacak olursak bazı Çin kelimelerinin tabii ahenkten uzaklaştıklarını görüyoruz ki bunlar ilk asıllarındaki ahenk itibarıyla Sumer dili ile çok yakın akraba idiler.

Hakikatte biz filoloji bakımından Lâtince Aou (su) ile Fransızca (eau) (su) yu nasıl birbirine rapt ediyorsak Çince ho nehir kelimesile Sümerce I. ID nehir ve ĞAL akmak kelimelerini (her ne kadar üçü de aynı harflere malik değillerse de birleştirmeye haklı oluruz.) 𐎶𐎠 bu ho işareti (ananevî Çince) hâlâ kâ veya ga diye talâfuz edilirki Japonlar Çinlilerden daha çok an'aneye sadıktır. Mogolcada ise nehir manasına gelen gol ve Manço lisanında hol dir ki burada derhal Çince başa getirilen h eskiden k ve daha eskiden g olduğu görülür ve nihayetindeki l harfi sonradan asıldan kaybolmuş veya olduğu söylenmiştir. Burada vazıhan görülüyor ki Çince ho (nehir) kelimesi Sümerlilerin ĞAL akmak kelimesile akrabadır. Fakat daha ileri gidilerek Sumerce I. ID nehir kelimesi ki şu şekilde I. DIGNA Asurcada Idiglot Dicle kelimesi GID kelimesinden muharreftir ki Yahudicede 𐤁𐤒𐤍 Khiddepul şeklindedir ve bu da daha eski GID dir ki iptidaî şekli GAD dı ve bu da ĞAL (akmak) kelimesinin aslındandır ve eski Çincenin kat, gat (nehir) kelimelerile akrabadır.

Diğer bir misâl 火 ho (ateş) i alalım; yine eski Çince talâfuzundan anladığımıza göre bu daha evvelden ka idi. Mogolca gal (ateş) bize yine nihayetde bulunan dış taraflarında Mogolca l = Çince t nin hazfedildiğini gösterir. Bu suretle kat veya gat en eski Çince ateş kelimesi olduğunu anlarız. Fakat hançeri ilk harf yerine şiveler şefevî bir seda arz ederler. Kantonca Hakka'da fo Wenchow de fu ki bunlar daha eski pa ba'yı ifham ederler; diğerleri değişik bir seda gösterirler. Meselâ Muadarin'de hwo, Fuchou'da hwi Annamits Korean hwa = (ga=gwa=gı) dır. Binanaleyh Çin sadaları bize gat (gal) ve bat (bal) gibi ilk asılları hatırlatır.

Şimdi Sumerce ateş manasına gelen işaret [1] (GIZ GAZ GUZ UŞŞI) dır. IZ okunmuştu. IZI ateş ve BI ateşlemek yakmak ve (BIL, BAL) dan PIL yanmak okunmuştu. Kezalik biz GI. BIL yanan ışık ve MU-BAR GISH. BAR ateş mürekkep kelimelerini buluyoruz. İptidaları ateş İlâhı BIL-GI (BAL-GI den muharref olarak ve muahharen GI. BIL ve GISH, BAR tesmiye edilmiştir.

(1) IZ id = Ateş.

Burada BAR ve BAL birbirine isnad edilmişlerdir ve BAR kelimesine parlamak mânasına gelen MASH ilâve edilmiştir ; halbuki GAZ de GAR (aydınlık) ın akrabasıdır. Çince de got, bot kelimelerinin Sümercenin (G) IZ, GAZ, GAR ve BIL (BAL), BAR kelimelerine tekabülü aynı derecede katıyetle meydandadır. Sümercenin BAR yakmak, kızartmak ve Çincenin pi, bi ateş kelimelerinden Çince hi (ateş) ve Sümerce BI (yakmak) da görülüyor ki hançerî sadasından şefevî bir istihaleye uğrıyor ve bu suretle her iki lisanın istikbaldeki değişiklikleri vücuda geliyor. Sümercede GUSH dan alınan USH (kan) ve MUD dan M kan ; ki bu bir çift kelime çincenin hüeh ve mieh kan kelimesinin tam mümessilleridir ve bize çok iyi bir misal teşkil ederler.

Küeh in daha eski tâbiri kut idi. Bu Japoncanın ket-siinden istidlâl ediliyor. Kantoncanın hüt ve Hakka nın het i ile mukayese edilebilir ve kut = GUD, GUSH dır. Mieh e gelince bu da Kantoncada myt. Hakkada met, Japoncada bet - si veya me-chi, Annamcede miet ki bunların hepsi Sümercenin MUD kan kelimesile olan kat'î akrabahgını gösterir.

Bir tarafta Sümercenin (G) USH ve MUD ve diğer tarafta Çincenin bunlara mukabil mieh - myt' hüeh - hüt i keza Sümercede GISH ve MESH ve GU ve MU ağaç, odun ve Çince de ho, fo ateş veya ngo, wo ben mi görünce insanın fikrine bunların asıllarının birliği hakkında ufak bir şüphe gelebilir. Fakat bu sadece şefevî bir tahavvülden başka bir şey değildir.

Çin fonetiğinde bir kelimenin biribirine nispet edilen iki kısım izleri havi pek çok kelimeleri vardır. Meselâ Sümercede 𐎶 işaret karanlık ve gece mefhumunu ifade eden ve GA, GE, GIG ve MIG MUG den alınmış MI sadaları vardır. Buna göre Çince de 黑 işareti fonetik itibarile kek ve mek kıymetindedir. Bu işaret hei, hê veya ho okunur. Kantoncada hok, Hokka, het, wenchow da hak, heh, he, Koracada hik, Japoncada koku (2) siyah ve keza 土 toprak, dünya mânasına gele işaret 墨 mai, meik, met, mek, mo, me, muh, me, Koracada mik, Japoncada boku ve moku, Annamcede mok siyah demektir. Saitlerin değişmesinde Sümercenin

(1) Türkçede parla = ateş.

(2) Korku bundan gelir. çünkü insan karanlıktan korkmuştur. Fakat Çince de r okunmadığından bu kelime koku şeklinde kalmıştır.

prototip olan GA, GE, GIG, MI, KUKKU kelimelerinin değişmelerine benzer.

Bittabi sada şu 黑 fonetike aittir. İlâve edilen şey kelimenin asli sadasına tesiri ve fakat mânayı tefriki içindir.

Bilâkis 王 wang, wong, wenchow, oa, Japoncada o Annamcede vong (kiral, prens) ve 皇 huang, wong. fong, oa Koraca ve Annamcada hwang, Japoncada kwo hükümdar, hanedan, haşmetpenah aynı tarzda istimal edilirler. Sumerlerin GUN, MUN. UGUN. UMUN gibi hükümdar mânasına gelen kelimeleri kullanmaları muahharen gelen ve semavî ve dünyevî hükümdarlık tesis eden mümessiller tarafından kullanılmışlardır.

Keza Çinlilerin 木 muk. mu Koralıların mok, Japonların moku orman, bir ağaç işareti şu 休 işarete bulunan fonetik ile hui şeklinde istimal edilirdi. eski kelime kut idi. Üç işarete ait olan bu kut, mu kelimeleri Sümercenin MU ve GU kelimelerile tam bir müvazenet gösterir ki bunların asıllarının Sümercenin prototipi ve Çincenin prototipinde aynıdır. Sümercede senenin başlangıcı manasına gelen ZAG. MUG ifadesi (ZAG=baş, MU, MUG=sene) gösteriyor ki (ağaç) MU nun nihayetden bir L kaybolmuştur ki burada G buluna bilirdi; bu da Çincenin mu, muk un tam manasile mukabilidir.

Diğer taraftan biz yine aynı manada olmak üzere Sümercede ağaç, odun manasına gelen GISH ve MESH kelimelerini buluyoruz. Bu işaretin bir tahta parçası, uzun değnek manasına gelir. Bu GISH kelimesi)GUSH, GU=MU) eski Çincenin kut un aynıdır; kezalik yt, yet Annam lisanında k'iet değnek, direk, daha eskiden ngit ve nieh ile Annam lisanında niet, ngiet küçük direk ve yeh, nieh, ngit ile alâkadardır. giat bir ağaç kütüğü. Bütün bu kelimeler Sümerlerin GISH, NISH (ağacın göğdesi, tahta, odun ağaç) kelimeleri ile münasebettardır. (MUG kelimesi MUĞ kelimesi gibi MESH kelimesini alâkadar gösterir ki bu doğurmak demektir MUD kelimesi de aynı manadadır.

hu, u, wu boğaz, boyun hou, wu bogaz, gırtlak. king, keng Japonca kei boyun, boğaz, hiang. ugong Japonca kô ense gibi bu dört kelimede

G ve M gibi Sümercenin sadece şu işaretile kapatılan moderen mümesselleridir ki bu işaret GUN, GU ve MU=wu boyun, boğaz ve Çincenin (got dan muharref) kou (mot dan muharref) mei, mûi, mé toz toprak mo, mut, mot Kora lisanında mal toz toprak (keza mo, mok toz toprak) gibi kelilimeler Sümercenin toz toprak, pis ve dünya manalarına gelen kelimelerine aynı derecede katiyetle cevap verir GISH, GASH=GAR dan ISH : SA. ĞAR ; ve MIL (MAL). SA.ĞAR ın SA ı Çincenin sak kumundan çıkmış sa, sha sı olabilir.

Buna müşabih Çince hwang, Annamca kwang (eski telaffuz kom) parlak, ziyadar, kuang, kong Japonca ko ziya, parlaklık king, kin parlak, güzel ve buna mümasil diğer kelimeler ; Çince ming, min ziya, parlak Sümercenin KUM alev, ateş KUN parlamak ve MEL (MEN) MUN alev, şimşek, parlaklık kelimelerini temsil eder.

En nihayet çok enteresan bir misal vermek için Sümercenin gru-bunu alalım. Bunun GAL, MUL gibi iki kıymeti vardır ve GALLA (1) MULLA şeklinde yazılmıştır ki hayalet, ruh ve şeytan mânasına gelir. Bunun Asurcası da gollû şeklindedir. Burada senelerce evvel işaret ettiğim Çincenin şekline kwei, cü, kwai Japonca ki (eski kelime) hayaletler, ruhlar. şeytanlar ve mei, mui, mi, Hakka lisanına mat, mwoui Kora lisanında mi Japoncada bi. mi bir şeytan (eski kelime mot) dır.

Eski Çincenin nihayet harfı olan t Sumercenin L ine muadildir. Diğer bir çok misallerde olduğu gibi.

Yukarıki misallerden görülecektir ki G ve M veya B şekilleri bazan bir ve aynı işaretile gösterilirler ve bazan muhtelif işaretlerle temsil edilirler. Keza dikkat edilecektir ki gırtlaktan şefeviye olan değişmede (Eme - sal) kadınların konuşmalarında karakteristik olarak görülür. Bu Sumercenin daha hafif bir şekilde telâffuzlarındandır ki bu Çin şivesinde katiyen değişmez. Birbirile münasebettar olan kelimeler her iki lisanda şu harflarla tefrik edilirler. (G. K. H = M. B. P. W) bu yalnız şive değişmelerinde değil fakat asıl lisanın kelimelerini vücuda getiren esas

(1) Türkçede gulyabani bundan gelmiştir.

unsurlarda da tahavvül eder fakat; kan Sumercede (G) USH ve MUD ve Çincede hüt ve myt ile ifade edilir.

Şeytan manasına gelen mei işareti bi okunduğu gibi Japoncanın bi-si gibi de okunduğunu da görüyoruz. Bu bize Sümerce BAR=MASH müsavatını hatırlatır. Şefevî harflerin mütekabil müsavatı ve bunların birinden diğerine değişmesi Çincenin şivelerinden bir çok şekiller bulur. Sumerceye hiç bir zaman girmeyen F harfi Çince modern bir harftir; keza Mogolcada da yoktur. Bu harf b den çıkıp p şekline giren bir harfin yerini almıştır. Çincenin Kora, Japon ve Annamdaki an'anevî şiveleri Çin fonoloji ve etimolojisine ait pek çok misaller verir. 𐎧 fang ev Kora lisanında pang, Japoncada bo (ekseriya Japonca kemimeler ng ile nihayetlenir). Ningpo, vong, Wenchow'cada voa, Şankhayda vang, Amoy de pong'dır. Burada f, p, b, v nin birbirini takip ettiğini görüyoruz. Bunun eski telâffuzu bam, ban olacaktı ki bu da Sumercenin GAN kelimesini hafifletilmesinden meydana gelen (WAN) MAO muharref olan MAL ın tamamile akrabasıdır. 𐎧, işaret GA (GAL veya GA-N) ve MAL okunur.

GA (N) ın aslı Fuchon lisanında hwong=(kwong=gong) görülebilir. Keza rüzgâr manasına gelen fêng Kora lisanında pung, Annamcada fong (eski şekli bom) fakat Fuchou hung (=kung) daha eski kam, gam'ı ifham eder ki bu Sumercenin GAM, GAN (daha sonra IM, EN) rüzgâridir.

Buradaki son kelimede her iki lisanda da mühim bir değişikliği görüyoruz ki bunlarda m ve n dir. Sumer 𐎧, rüzgâr işareti IM ve EN okunur, keza Çince 𐎧, kalb mânasına gelen işareti görüyoruz ki bu da Japonlar tarafından sin ve Korahlılar tarafından sim okunur. Kantonliler sêm (sum veya sâm) derler. Hakkada sim, Pekinlilerde hsin (sh = ş harfına yaklaşıp), şefevî harflerin değişmesi hakkında söylenilen sözleri hatırlıyarak görürüz ki Çince olan bu kelimeler Sumerlilerin SHAB (=S HAN) kalb kelimesinin tamamıyla aynıdır. Fakat (Eme-ku) kaba Sumer şivesinde bu kelime SHAG veya SHAG-GA telâffuz edilir. Sonraki hallerde G telâffuzda her hususta genizden telâffuz edilir bu suretle SHANGA olur; o suretleki wenchow ın prototip olan sang, Ningpo nun sing, Yanghow un hsing kalbtir. Diğer Sümerce N = M olan diğer misallerde ALAN, ALAM

müşabehet, fikir, M-TAN MITA. DAM zevce; GIN, GIM, DEN, DIM. DAN, TUMA gibi müşabih ; SUN, SUM vermek gibi.

Çinliler rüzgâr manasına gelen fêng, bam kelimelerini Sumerlilerin IM (GIM, GAM) kelimelerinin zıddı olarak baştaki şefevî harfi muhafaza etmişlerdir. 往 gitmek manasına gelen wang da da daha yumuşak şefevî işaret muhafaza edilmiştir. Çince ve Hakka da wang kelimesi wong şeklinde görülür. Lâkin Annam lisanında Vong baştaki g harfi sedasını alır ve Wenchow da yüoa (y, daha eski g); ve wong ise kuang hançerevî bir parçasıdır, gitmek manasına gelen gong Sumercenin GUN dan muharref gitmek manasına gelen GIN ına muadildir ki bu yürümek manasına gelen (tam hwang gibi) hing,gin, Japonca hwo ve wng Annamea Vong Sumercenin GUN, MUN na cevap verir.

Sumercede gitmek manasına gelen GIN da şefevileşmiş M varsa da asıl MAL (=MAN) kadın şivesinde GA (L) gitmek manasına gelir ve bu da Cincenin Wang nun katiyetle akrabasıdır.

Edkins'e göre Çincenin son harfleri ng, n, m, k, t, p ve saitlerdir; bu sesler bugün de Kanton ve Annam şivelerinde muhafaza edilmişlerdir. Başa gelen harfler g, d, b, ng, n, m, l, z, dz, zh ve saitlerdir.

İhtimal ki KI. AG veya süs manasına KI. ANG telâffuz edilebilir. SHANGA da muhakkak ki SHAG. SHAGGA. SHANGA işaretinin sadalarından birisidir. SUM, SUN, SIG (GI-SIG, GA-SIG) okunan 𐎶, işaret Sumerlilerin geniz sedasına inkılâp ettirdikleri g yi hatırlatır, bu Çinlilerin ng sına muadildir. Çok şayanı dikkat bir hakikattir ki SUM (SEM veya ZIM şivesini de verir) vermek demektir ve bu suretle Çincenin sung ve shung nın tam muadilidir. Sumercede s, p, t, k müntehaları çok daha sonra meydana gelmişlerdi; AKA aşk. AG, UTU güneş, gün. UG; ITU. ITI kamer, şehir, GUD, GID, ID parlak, UG ahali, memleket (UKU). p harfi ile nihayetlenen kelimeler Sumercede çok müşkül bulunur Yalnız ismi has olan PAP-SUKAL ki bu da ihtimal ki BAB-SUKAL dan muharreftir.

En eski baş harfleri her iki lisanda da aynidir. Çincede ne kadar geriye gidebilirsek bunlar g. d. b. ng. n. m. l. z. dz. zh ve saidlerdir. Sumercenin GIN. GI kamış düdük. GAB göğüs. GAN bağçe. DUG tatlı

iyi. DUB tablet. BAD (açmaktan) aç. BA ver. NA. NE şu. g, d, b, z, dz, zh tedricen değişerek yeni k'. t'. p'. ts' ve k, t, p, s, ts, sh baş harflerine münkalip olmuşlardır. g, d, b, z eski harflerdir, s, p, t, h çok daha muahhardır, f ve h hepsinin en yenileridir. Keza Edkins telâffuzdaki tenbellik nihayetdeki bazı harflerin hafzını ve bunların üzerine konan bir işaret o harflerin yerini tutacağını söylüyor. Bu nokta nazar aheng'in güzelliğini de izah eder.

Sumerce de bu fenomene tamamiyle tetabuk eder. Onların da son sadalarının g, d, b, n, m, ng ve saidler olduğunu görüyoruz. Meselâ GIN boru. DIM keser, DAĞ taş; GUN tâbi, DIB al. GIN ve MEN birinci şahıs Çincesi gibi, GA ve DA süt, GUG, GU konuş. MUD kanun. GUB dur, SHAB kalb, ME mayı. BAD aç. SIM çağır. BI şu. LI içinde. içine. ng sadası arazi. memleket mânasına gelen KINGI da işitilebilir ki bu kelime KIN dünya. toprak ve GI (ihtimal ki NGI). KI'nın bir sinoniminden müteşekkildir. MUNGAR, MUNGAR mal, eşya ki bu Sâmi makkuruye istinat ettirilemez; rahip mânasına gelen SAZGU Çincenin sêng ine fevkalâde benzer, SANGU daki SAG işareti baş mânasına gelir.

NIM yüksek. MUSH yılan. LAG teklif etmek. LUT, LUTU bir sefine, ZI doğru, haklar. ZUN çok, hep, AB deniz, IB.VB kaza, mahalle, AN yüksek. sema. EN hükümdar. UN ikametgâh. UG. UKU memleket. ahali mukayese ediniz. G baş harf bazan genizleştirilmiş ve Çincenin ng si gibi olmuştur. Bu eyalet. satraplık mânasına gelen KI.BI.GAR den ki bu KI. BI-IN.GAR veya KI. BI. NGAR şeklinde de yazılmıştır. İstidlâl edilir. Kezalik DI. GIR Alla. kiral mânasına gelen işaretin yanında DI-IN-GIR veya DI. NGIR vardır ki bu eski Türkçenin Tanrısına muadildir. Bu kelime Çince de t'ang li şekline istihale etmiştir. DI.MER kelimesinin iki kısma ayrılışı da DİNGIR kelimesinin mürekkep bir kelime olduğunu ispat eder. dz ve ts sadaları Sumercede pek nadir bulunur; fakat zp sadası t ve SH sadaları arasında bulunur. Meselâ hayat mânasına gelen ZI ve daha sonra SHİ gibi H gibi cehren telâffuz olunan h' Sumercenin parlamak manasına gelen GUD daki Ğ ye benzer ki bu ĞUD kelimesi daha eskiden GUD şeklinde idi. t' ve p' ise Sümercede yoktur. K. t. p. s. rh Sumercede ekseriya başta gelen harflerdir. Meselâ KUM alev. KUN parlamak. KAN. KA bahçe veya kale kapısı. KUD kesmek. karar vermek. KALA yüksek.

kıymetli. TUB doğurmak, TAB çifte, arkadaş, TIN, TIL, TI yaşamak, hayat, TAG kırmak. fena. PAR parlak. PAD. PA konuş. çağır, PIL yanmak. SAM. SIG. SI vermek. SIL ortadan yarıp geçmek. SAR. SAG yazmak. SIG yeşil. SIG doğurmak. SHU yazma. SHU el. SHAG parlak. SIM çağır. tesmiye et. SHUM öldür. SHEN bakır (SHEN kelimesi SHUN dan gelir. Asuricesi ise skinnu dır). Çin talebeleri bu kelimelerin hepsini veya bir kısmını derhal tanıyacaktırlar. Sumerliler nihaî harfler olarak R, L, Z, S, SH yi kullanırlar. En sonuncuyu birinci olarak alırsak Z harfı öldürmek, kesmek mânasına gelen GAZ görülür, GUZ bir bağ, BUZ kelimesi âlihe Damkinanın bir lakabı, LI. LIZ bir yüzük NU-NUZ evlât, zürriyet bunların son ikisi gibi bazı misaller gibi. Çince her ne kadar geriye gidilirse gidilsin nihayet nihayetteki Z (s) harfı t şeklinde görülür, meselâ GAZ vurmak Çince got, kat ve hai zarar etmek, GUZ bir düğüm Çince kit, kieh bağlamaktır. IZ, ateş gat, kat, ka, ho dur.

Müntehadaki S harfi iki türlü okunduğu için şüphelidir (MES erkek, kahraman MEZ şeklinde de okuna bildiği gibi parlak olmak manasına gelen SUŞ-LUG de SUZ. LUG olabilirdi.)

Müntehadaki L ise daha eski N in yerini almıştır. TIL dan muharref TI ve DIN, TIN yaşamak; GAL, GUL, GIN, DILI, DIN erkek, adam, MEL ve MUNU alev, şimşek; SHU.DUL ve SHU. DUN boyunduruk; SHUL ve DUN kazmak; içinde manasına gelen N ve L ile değil manasına gelen NU, LA dan baş harflerde değişiklik vardır. Buradaki LA aynı lâ dan gelmiş değildir. bu 𐎶 de olduğu gibi Sumercede I, NI, LI ve Çince i. li. ngi dendir. Çincedeki mühtelif değişiklikler diğer misâllerde olduğu gibi ez cümle DA.GAL. DA.MAL geniş ki bunlar GAL. MAL idiler. Bunların daha eski GAN ve MAN ı temsil ettikleri farz edilebilir; o suretle ki Çince kwan, fun, Hakka da kon. fon. Japoncada kan geniş manasına gelirler; keza GA (L), MAL o GAN, MAN dan değişmiştir. Bu ise Çinlilerin 館 kwon, kun. kon küe. kou ikametgâhına muadildir. GAN dan muharref olarak av manasına gelen En, E Çincenin 广 yen, in, ngén inine, Japoncanın gen, gon dam, melceine pek çok benzer ki bunlar da ngon ve ngan muharreftir ve Çince 庵 an, am, ang, ö, ein

kalbe ve yine tekraren sumercenin tepe manasına gelen DUL, DU (tilû, Tell) aslında DUN = tun, dö Japoncanın ton, Annamcanın doun sun'î bir tepe, tumûlûs ile mukayesesini hatırlatır. Kezalik ĞUL ferah, sevinmek bu da GUN dan muharrestir ve GUN = Çince kin, yên Japonca kin, kon ferah, sevinmek. KUN ise parlak olmak, parlamak, ferahlı, neş'eli ve memnun olmak mânasına gelir.

Ekseriya Sumercenin L münteha harfı Çince t tarafından temsil edilir. Su çekmek mânasına gelen BAL veya BUL Çincenin pa, pat ve Japoncanın bat, Kora lisanının pal una müsavidir. BAL suyu boşaltmak mânasına gelir. Bu da Çincenin p'o, p'ut, p'at, p'wak, Koranın pal, Annamcenin bat, bak una müsavidir. BAL kadın = po, p'at Koraca pal, Annamca bat zevce, keza BAL isyan, makûs, ısrar, muharebe, mücadele = po, put, Annamce bout âsi, itaatsız BAL = po, püt, pat, bah, Koraca pal, Annamca bat yürümek, seyahat etmek, BAL daha bir çok mânalarda kullanılır.

Sumercenin rüzgâr, fırtına mânasına gelen LIL Çincenin lieh, lyt, lih Koraca (yöl) şiddetli rüzgâr nârasına muadildir. LUL fena, âsi ile lieh, lüt, lih Koraca yöl muadildir, halbuki yakalamak, almak mânasına gelen LAL, la, lat, lak, Koraca nal, Japonca nat-si, Annamca lat yakalamak, almak ve taşımak götürmek ile aynı olabilir. Bir çok ahvalde münteha t harfının hazfedilişini halihazır fonetik işaret ispat eder. Meselâ Çince lo, Koracede ra ve na, Japoncada ra, Annamcede la bir kuş kafesi, yapılmak, neşretmek, tanzim etmek bir zaman lat idi, bu ise Sümercede bir ağ, geniş, yayılmak, üst mânasına gelen LAL ile tevafuk eder.

Sumercede müntehada bulunan L bazan yerini (SH) S ye terkeder. (G) ISH, ISHI, MIL (= (MISH) toz toprak, DISH ve ihtimal ki DIL bir, GASH, ESH ve GA (L), MAL ev, GISH ve GIL.DAN kulak 7 DEL okunur (= DISH) ve LISH.

D, L, R ve Z gibi müntehadaki S de Çinlilerle te ile temsil edilir. Diğer bazı ahvalde bu R ile değişir meselâ GIL, IL kaldırmak ki bu da GURdan muharrestir. Keza GAR değişerek GA okunur ve kaldırmak mânasını aldığı gibi GAL da kaldırmak mânasıdır.

150 den fazla misal üzerinde yaptığımız tetkiklerde Sümercede Rin

çok defa münteha olarak kullanıldığı görüldü. Mütebakı 50 misal üzerinde de S in münteha olarak kullanıldığını gördük. Oturmak mânasına gelen işareti buluyoruz, bu DUR ve TUSH okunur, BAR ve MASH okunan ise çok muhtelif mânaları havidir ; TUR güneşin gurub etmesi ki SHUSH bunun aynıdır, , köpek işareti GISH sadasını haiz olduğu kadar da UR (= GUR = GUSH = GISH) ve DISH. SUR, TASH ve TAN. LIG ve LI dır ağlamak mânasınadır ve IR veya ER ve ESH dır GIR (KIR) ve BISH (PESH dır.

Gösterildiği gibi R Çinlilerde t ile temsil edilir. Fakat ekseriya k bunun yerini alır. Meselâ BAR. PAR parlak. beyaz bu mefhumlar güneş sembolü ile yazılırlar ki bu Çince po. pak. bak da biraz tâdil edilmiş güneş sembolü ile yazılmıştır. Maamafih Çince po. p'a ba. ba-t beyaz mânasına gelir. Aynı şekilde BAR kardeş. birader ise Çince po. ba. pak babanın büyük birader en büyük birader mânasına gelir. UR-BAR paris de köpek+ BAR şeklinde yazılmıştır ve eskiden bak şeklinde olan bu işaret bugün pao. pau. boa. pio. bau pars şeklinde mevcuttur ki R ile yazılmıştı. İhtimal ki bu köpek işaretile akrabadır. Mogolcada z yoktur. Fakat münteha harfı olarak l ve r muhafaza edilmiştir. Meselâ k'ul yeyecek Çince kio, kök, kiok = Sümerced GIR (fakat Mogolcada al manasına gelen gor Sumercede GAD dır). k'ara siyah. Japoncada kuroi Türkçede kara = Çince kek. Sumerce GIG. Mogolca ev = sum gibi. (GASH). ESH. veya GA (L). ger-t'e evin içinde = sumdır. GA.TA. Mogolca ger-el ziya= Japonca akori. sum. GAR Japonca siro. shiroi beyaz = sun. SIR. SHIR ziya. parlak. Mogolca mori et = sum.

GUR. MUR. Edkins siyah mânasına gelen kak dan Mogolcanın k'ara ve Japoncanın kuroi gelir ki her iki ahvalde de münteha k kaybolmuştur. r yalnız fonetik bir ilâvedir. Sumercenin açıklığı karşısında buna inanmak çok güçtür. Çünkü Sumerce Çince ve Mogolcaya nazaran çok daha eskidir. Denilebilecek birşey varsa o da R ve G harflerinin yanyana bulunuş şekilleridir. SAR ve SAG yazmak. GAR ve GAG yapmak. AG yapmak. SHIR ve SHAG SIR ve SIG parlak. DUG akış ve SHAR çok SIG

veya DIG ve DIR. ZIR keder. 𠂇 SIG ve SAR yeşil. 𠂇 DUR ve T (D)UG. Yapılan karşılaştırmada münteha sadaları olan R ve G Çincenin münteha sadası olan k (g) gibi gayri tabii görünmezler. Belki Çincede t nin yerine Sumercede r tekabül eder.

Baş taraftaki r Çincede tamamiyle modernidir. Japoncada bu Çincenin l nin yerini alır. Muhtelif devirlere ait misallerde her nekadar bakiyelerine rastgelinirse de bunun Sumercenin tam aslında mevcut olduğu şüphelidir.

Bunların bazılarında pek aşikâr olarak R harfı D nin yerini işgal eder. İnşa etmek, yapmak mânasına gelen 𠂇 RU işareti keza DU okunuyordu ve aynı mânayı veriyordu. Kezalik 𠂇 toplamak mânasına gelir ve DU ve RU okunurdu. Sumercenin baş harfı R = D olduğu görülür ki bu Çincede d olarak meydana çıkar. 𠂇 chu. chuk da t'uktan muharreftir. do-k toplamak Sumercenin DUG muharref DU sınıfının tamamen aynı olduğu pek aşikârdır ki DU da toplamak demektir ve Çincede 𠂇 tsao. tes'ou. Koraca cho. Annamce tau dan muharreftir ki bunun da Sumercede yapmak. inşa etmek ve yaratmak mânasına gelen DU nın katiiyetle aynı olması muhakkaktır.

İhtimal ki bu GAG dan inşikak etmiştir. 𠂇, işaretli Samî yazı ile diğer bir okunuşu DA. RA dır ki bu DU. RU ve ihtimal ki daha orijinal DA. RA dır ve eski Çincenin tok. dzok da k müntehasına tekabül eden G hazfedilmiştir. Bu iki misâl kâfi derecede vazih ve kanaat vericidir.

Daha az kat'i fakat mümkün ve ihtimali olanlar şudlardır: 𠂇 𠂇

RU içinde = 𠂇 DU içinde 𠂇 yü at ki tot dan muharreftir; 𠂇 RA yürümek, gitmek keza DUG dan değişmiş olarak DU da okunur; 𠂇 LAĞ gitmek de 𠂇 lai Koraca re, Japonca roi gelir ki buda la-k da-k den dekişmeden — tekabül eder. 𠂇 RI. DI parlamak (UGUNG GUG = DUG = DIG dan): Çince yi; Annamca tik göz kamaştırıcı parlak ziya, Foochow cası ik, sik = tik Annamca juk parlak, i, yik, tik, kik parlak fecir, kezalik Sumercenin UG (GUG) gün, ve ihtimalki MAR-DUC fecrin

oğlu veya günün oğlu (chou, teu ve daha eski Çin sadası tok güneş ziyası) bazı misallerde başta bulunan R harfı L ile değişir. L (= D) olur. Meselâ yukarıda zikri geçen ve gitmek mânasına gelen (RA (G) = LAĞ. Çince lu. Kora ve Japonca ro bir yol ki bu k. lo. k. la dan muharrestir Sumercede LA'Ğ kelimesi sürü çalmak. yağma etmek mânasına da gelir. Çince bu mânayı ifade eden lo. Japoncada r esir almak. yağma etmek mânasına gelir ki bu da lo.k dan muharrestir. Çince lüh. lök liak Japoncada riaku halkı esir almak. sürü çalmak diye kullanırlar. RAG. LAG ka-

dında R nin yerini L almıştır. III

SI LAG (LAG. SI) şeklinde yazılmıştır.

Baştaki G harfının eksriya şefevî bir sadaya münkalip olduğunu görüyoruz. I mânasına gelen GI, DISH, GAR, DAR kolunu ayağını bağlamak. GA, DA süt. CIN. GIM, DIM erkek. GAG (GA), DA, DU yapmak. GIN. TUG, balta, GE, DE miskal. GUG, DUG konuşmak. burada G dan D ye olan bir tahavvül görüyoruz ki bu daha yumuşak olmakla temayüz eden diyalektir. Bu bir küçük çocuğun got yerine dot. gun yerine dun dediği bir sadanın yerine başka bir sadayı kullanması gibi bizim lisanımızda herkesce malûm olan bir şeyden başka bir şey değildir.

Bu hal Çince g ve d nin yerine k ve t nin kullanılması ile görülür. Hükümdar mânasına gelen kun ve chün ile tien. dien. Japoncada ten veya den hükmetmek. k'wang. gwong çılgın ile tien. die Annamcada dien çılgın mukayese edilebilir. Buna bağlı misaller: kan ve tan fecir. kien ve t'ien. t'ym tatlı. kün ve t'sin ch'in. t'ên sevmek. kien. kin mıhlamak. dağlamak ve tien. tim bir bahçe kapısını mıhlamak veya bir kale kapısını kapamak. bunlardan maada bir hayli fonetikler meselâ: kit. tik. kut. tut. kam. tam. tik. gik. gip. sap (= tap). gik. dik. kim. tim. gam. dat. ngim. dim. ngak. lak. shok.

Bu gibi muadeletler Çinlilerin kuşlar mânasına gelen k'in. k'in djing leri ile Sumerlilerin kuş mânasına gelen ve MU-SHEN ile MU-TIN içinde dahil olan TIN. SHEN aynı yerde ve aynı münasebette olduğu ihtimalini haklı gösterir.

MU ve WU gibi kelimeler ihtimal ki kuş manasına gelen ÇU kelimesinin şefevileşmiş telâffuzundan meydana gelmiştir.

Bir filolojist için b, p, v, v, m vëya m, n, ng vëya d, t, s, z gibi harflerin gösterdikleri geniş değişiklikler hiç te hayret etmeğe değmez. n dan s, z. sh veya zh ye olan bir tahavvül (her nekadar inanılmaz bir şey ise de) daha ziyade şayanı dikkattir. Fakat bir çok seneler evel işaret ettiğim gibi bu hal Çince ve Sumereenin karakteristik şekilleridir. On ana prensipten dokuzuncusu 𐎠, Zem Japonlar tarafından nin Annamlılar tarafından nyêm ve zing. zang şive itibarile Sumercenin büyük mânasına gelen 𐎠𐎠𐎠 NUN. ZIL ile kat'î surette muvazidir. ZIL ise ZIN dan muharrestir. Kezalik SIL (SIN) da büyük mânasını ifade eder. Mukayeseyi kat'î surette halletmek için bu iki işaretin aslen bir olduklarını söylemek lâzımdır. Bu misal atideki iddialar için hususile çok şayanı dikkattir. 𐎠 nim, zên işareti (Çin lûğatlarında) 𐎠 shi, zit işareti ile derhal raptettirilir. İki sembülün mânası erkek, adam, zevc, muharip, memur, nazır mânasına gelir, fakat bu mânalar Sumercenin 𐎠𐎠𐎠 NIR, NUR, SHER ki bunlar da 𐎠𐎠𐎠 NUN çifteleştirilmiş şekillerinden ibarettir. akrabadır. Çincenin 𐎠 shi işareti Sümercenin aynı mânaya gelen işaretinin sadece basitleştirilmiş prototipinden başka bir şey değildir.

Aynı suretle bir sada değişmesi misali de Sümercenin 𐎠𐎠 NIN, hanım, hükümdar = 𐎠𐎠 SHIN keza 𐎠𐎠𐎠𐎠 şeklinde yazılmıştır. 𐎠𐎠𐎠 GIN ve 𐎠𐎠 DIN erkek adam, Çincenin 人 zên, nyin, Japonca djin, nin kadın, hanım kelimeleri Sumercenin kelimelerine fevkalâde benzer.

Diğer Sumerce misalleri : 𐎠𐎠 NA, SHA, 𐎠𐎠 NA, SHA, 𐎠𐎠 NA, ZA, ŞI, 𐎠𐎠 NAD, SHAD, 𐎠𐎠𐎠 NAG, SHAG 𐎠𐎠 NAR = 𐎠𐎠 SAR, 𐎠𐎠 SUR veya SHAR, 𐎠𐎠𐎠 NAM, SIM, 𐎠𐎠 NI, ZAL ve hançer nevinden 𐎠𐎠𐎠 NE, 𐎠𐎠 NI, 𐎠𐎠 ZA, 𐎠𐎠 ZU, keza et mânasına gelen NUG den muharref 𐎠𐎠 NU = 𐎠𐎠𐎠 U-ZU ki bula

ŽUC dan muharreftir ve et demektir, mecazî manada kullanılarak kan kardeşlikleri manasına gelen NE - NU - NU gibi. Sumercenin baş taraftaki muadelete son misaller :

 BAR, SHAR, BAD, TIL, BAD. PAD, SHUG
BAR, DAG, ZA BAR, DAG BUR, SIR, PIG, GIG Çin-
cede mütevaziyen pi, ti, pi; hse, pit, pi, têt (= BAD, BE, TIL) pik,
sik, tik ve daha bir çok aynı neviden misâlleri bulur..